

Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom je u siječnju 2017. godine uputila Ministarstvu rada i mirovinskog sustava vezano uz rad **Jedinstvenog tijela vještačenja** u sklopu Zavoda za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom preporuku sljedećeg sadržaja:

"Cijeneći značenje jedinstvenog tijela vještačenja čije procjene (nalazi i mišljenja) služe kao neizostavno dokazno sredstvo u ostvarivanju brojnih prava osoba s invaliditetom i djece s teškoćama u razvoju, od osnivanja ovog tijela iskazujemo poseban interes za unaprjeđenje njegovog rada i otklanjanja ozbiljnih teškoća s kojima se suočava. Poteškoće u radu Jedinstvenog tijela vještačenja za posljedicu ima prolongirani vremenski period u kojemu osobe s invaliditetom ne ostvaruju životno važna prava i time negativno utječu na život velikog broja djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom, o čemu svjedoče gotovo svakodnevne pritužbe.

Jedinstveno tijelo vještačenja djeluje gotovo dvije godine kao ustrojbeno jedinica Zavoda za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom. Uz uvažavanje objektivnih zapreka s kojima se susreće, ne možemo prihvatiti realnost u kojoj se i danas na vještačenja čeka između 6 i 8 mjeseci, u kojoj nisu osigurani prostorni, kadrovski, informatički i drugi resursi kao bitne pretpostavke za rad.

Na probleme funkcioniranja jedinstvenog tijela vještačenja, ukazali smo ne samo u našem godišnjem izvješću za proteklu godinu nego i upozorenjima i preporukama upućenima nadležnim ministarstvima i na nekoliko stručnih sastanaka.

Zadnji smo takav sastanak održali 8. studenog 2016. godine kako bi sudionike upozorili na uočene probleme u radu Zavoda za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom u segmentu vještačenja, sa svrhom definiranja uzroka takvog stanja i donošenja zaključaka o načinima i mogućnostima unaprjeđenja sustava.

Na sastanku su sudjelovali: ministrica demografije, obitelji, mladih i socijalne politike Nada Murganić, pomoćnik ministra rada i mirovinskog sustava, Mario Bebić sa suradnicom Zrinkom Špoljarić, saborska zastupnica Ljubica Lukačić, ravnateljica Zavoda za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom Gordana Soldo Spajić i zamjenica ravnateljice nadležna za jedinstveno tijelo vještačenja Eos Martinac, članica Upravnog odbora SOIH-a Marica Mirić, predsjednik Hrvatskog saveza slijepih Vojin Perić, predsjednica HUPT-a Manda Knežević te savjetnice pravobraniteljice Vesna Mužina i Natalija Krajnović.

Sudionici su potvrdili postojanje brojnih problema koji proizlaze iz načina i kvalitete vještačenja (neujednačenost procjena, izloženost osoba višekratnim vještačenjima u slučajevima ostvarivanja više prava iz različitih sustava), kadrovske potkapacitiranosti, informatičke nepovezanosti, prostorne nepristupačnosti, nepovezanosti i neusklađenosti zakona i podzakonskih akata što za posljedicu ima nepoštivanje prava osoba s invaliditetom i djece s teškoćama u razvoju na pravodobnost postupka ostvarivanja prava zajamčenu pozitivnim zakonskim propisima. U raspravi su otvorena i druga pitanja kao što je stvaranje odgovarajućeg pravnog okvira za utvrđivanje invaliditeta, odnosno pitanja koja se tiču primjene Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom u odnosu na obvezu kvotnog zapošljavanja u udrugama osoba s invaliditetom.

Premda su dosadašnja nastojanja da se sustav vještačenja unaprijedi kako bi bio protočan, učinkovit, visoko profesionalan i da u pravom smislu u funkciji bržeg ostvarivanja temeljnih prava građana, nakon rasprave su doneseni zaključci koje smo ugradili u sljedeće preporuke:

-potrebno je osigurati primjerene i pristupačne prostorne uvjete za rad područnih ureda jedinstvenog tijela vještačenja s većom mobilnošću vještaka kada je potrebo obaviti preglede u domu vještačene osobe;

-zaposliti potreban broj vještaka te ostalih stručnjaka odgovarajuće specijalizacije, kako bi se postigao multidisciplinarni pristup i objektivna procjena stanja, s mogućnošću korištenja svih stručnih resursa područja koje pokriva područni ured (zdravstvenih/socijalnih/obrazovnih ustanova);

-provoditi kontinuirane edukacije i stručna usavršavanja vještaka kako bi se postigla ujednačenost u procjenama te kako bi stekli specifična znanja osobito u području vještačenja djece i mladih;

-razmotriti mogućnost da jedinstveno tijelo vještačenja bude izdvojeno iz Zavoda za vještačenje i ustrojeno kao samostalno tijelo pod izravnom nadležnošću Vlade RH. Budući da se temeljem nalaza i mišljenja JTV-a ostvaruju prava u različitim sustavima, zbog objektivnosti, profesionalne autonomije i razvoja različitih metodoloških principa kompatibilnih s različitom potrebom zbog kojih se i vještači, nije poželjno vezivati ga uz bilo koji sustav kao što je sada pod izravnom nadležnošću Ministarstva rada i mirovinskog sustava;

-uspostaviti informatičku povezanost različitih sustava s jedinstvenim tijelom vještačenja radi jednostavnije razmjene potrebnih podataka, te izbjegavanja višekratnih vještačenja za potrebe ostvarivanja različitih prava;

-hitno provesti postupak izmjene Uredbe o metodologijama vještačenja i njezino usklađivanje s relevantnim propisima za ostvarivanje prava po osnovi invaliditeta, te izmjenama Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom;

- osloboditi obveze kvotnog zapošljavanja udruge osoba s invaliditetom kod zapošljavanja osoba koje pomažu osobama s invaliditetom (osobni asistenti, videći pratitelji, komunikacijski posrednici i sl.)."